

Πέντε θέσεις για την κατάσταση στο Νεπάλ

Ύστερα από την παραίτηση του πρωθυπουργού του Νεπάλ, ΚΠ Όλι, εν μέσω μαζικών νεολαιίστικων κινητοποιήσεων, έχουν κυκλοφορήσει διαφορετικές αφηγήσεις που απλοποιούν και παραποιούν της πολυπλοκότητας και την πραγματικότητα στο ίδιο το Νεπάλ αλλά και σχετικά με τις ρίζες της κρίσης.

Αν το σπίτι σου δεν είναι καθαρό, τότε τα μυρμήγκια θα έρθουν από την πόρτα και θα φέρουν μέσα τα φίδια.

Η κρίση στο Νεπάλ κλιμακώθηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου, [ανατρέποντας την κεντροδεξιά κυβέρνηση του πρωθυπουργού ΚΠ Όλι](#). Το άμεσο κίνητρο ήταν η ρύθμιση και η απαγόρευση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις 4 Σεπτεμβρίου. Οι διαδηλώσεις σχετικά με αυτή την επιλογή συνάντησαν τα πυρά της αστυνομίας, τα οποία οδήγησαν στο θάνατο 19 διαδηλωτών. Αυτό κλιμακώθηκε σε μεγάλες κινητοποιήσεις, οδηγώντας σε επιθέσεις στα σπίτια πολιτικών και στο κτήριο του κοινοβουλίου αλλά και στην προεδρική κατοικία.

Ορισμένα αφηγήματα κυκλοφορούν σχετικά με τις τωρινές ταραχές, αλλά δύο από αυτά κυριαρχούν:

Συστημική κυβερνητική αποτυχία: Ότι τα χρόνια ανεκπλήρωτων υποσχέσεων, διαφθοράς και καιροσκοπικών συμμαχιών παρήγαγε μία κρίση νομιμοποίησης όχι για το ένα ή το άλλο κόμμα, αλλά για το κατεστημένο. Η σημερινή έκρηξη εξηγείται ως μία λαϊκή αντεπίθεση λόγω της συσσωρευμένης απαξίωσης.

Η θέση περί «έγχρωμης επανάστασης»: Ότι οι διαδηλώσεις ενορχηστρώνονται από κάποια εξωτερική δύναμη, με τα περισσότερα δάχτυλα να δείχνουν προς τις ΗΠΑ και τη χρηματοδότηση από το Εθνικό Ίδρυμα για τη Δημοκρατία (National Endowment for Democracy, NED) του αμερικανικού Κογκρέσου προς την ΜΚΟ Χαμί Νεπάλ (ιδρυθείσα το 2015).

Και οι δύο θεωρίες κάνουν εύκολο για κάθε ενδιαφερόμενο εντός του Νεπάλ να μετατοπίσει την ευθύνη, είτε προς ξένους εμπλεκόμενους είτε προς μία ασαφή ιδέα περί «πολιτικής τάξης». Δεν υπάρχει συζήτηση εντός αυτών των θεωριών σχετικά με την υποκείμενη αστική τάξη πραγμάτων και τα προβλήματά της στο Νεπάλ: Μία πατροναριστική οικονομία επί έναν αιώνα, ο έλεγχος της γης, της οικονομίας και των κυβερνητικών συμβάσεων βρίσκεται στα χέρια ενός ολιγοπωλίου με στενές σχέσεις με τη μοναρχία και στηρίζει ένα αναπτυξιακό παράδειγμα που βασίζεται στην εξαγωγή μεταναστών εργατών και στην ανάπτυξη υποδομών εν μέσω χρεών. Οι δομικές αιτίες της λαϊκής

οργής ισοπεδώνονται σε απλουστευτικές αλλά οικίες έννοιες όπως είναι η «διαφθορά» ή η «έγχρωμη επανάσταση».

Καμία από αυτές τις θεωρίες δεν είναι εντελώς λανθασμένη ή εντελώς σωστή αλλά μόνο εν μέρει και αυτή η μερικότητά τους μπορεί να είναι πολύ αποπροσανατολιστική. Αυτό το άρθρο δεν μπορεί από μόνο του να διορθώσει τη μερικότητα αλλά ελπίζει να προσφέρει ορισμένες ιδέες για συζήτηση. Οι παρακάτω πέντε θέσεις αποσκοπούν απλώς να πλαισιώσουν τη συζήτηση και ελπίζουμε αυτή να διεξαχθεί όχι μόνο σε σχέση με τα αδιέξοδα του Νεπάλ αλλά και εκείνων πολλών χωρών του Παγκοσμίου Νότου.

1. **Κακή διαχείριση της ευκαιρίας.** Ύστερα από τη θέσπιση του νέου Συντάγματος του Νεπάλ το 2015, υπήρξε τεράστια ελπίδα ότι η ευρύτερη Αριστερά θα μπορούσε να βελτιώσει την κοινωνική κατάσταση των Νεπαλέζων. Επομένως, το 2017, τα διάφορα κομμουνιστικά κόμματα κέρδισαν το 75% των εδρών στο εθνικό κοινοβούλιο. Το επόμενο έτος, τα μεγαλύτερα κομμουνιστικά κόμματα συνεργάστηκαν ώστε να ιδρύσουν το Κομμουνιστικό Κόμμα Νεπάλ, αν και αυτή η ενότητα δεν υπήρξε ιδιαίτερα βαθιά διότι τα κόμματα είχαν τις δικές τους δομές και τα δικά τους προγράμματα και, συνεπώς, δεν μπορούσαν να δημιουργήσουν πραγματικά ένα ενοποιημένο κόμμα αλλά κατά βάση μια ενοποιημένη εκλογική συνεργασία. Η απουσία κοινού προγράμματος για την κομμουνιστική πολιτική δράση και μιας κοινής ατζέντας για την επίλυση των προβλημάτων του λαού διά μέσου των θεσμών του κράτους οδήγησε στην εξαέρωση αυτής της ευκαιρίας που δόθηκε στην Αριστερά.

Το ενοποιημένο κόμμα διασπάστηκε το 2021 και, έκτοτε, τα διάφορα αριστερά κόμματα βρέθηκαν εκ περιτροπής στην εξουσία, κάτι που θεωρήθηκε από τον λαό ως ατομικισμός και ομορτοουνισμός. Όταν ο υπουργός Εσωτερικών Ναγαγιάν Κατζί Σρέσθα (2023-2024) του Κομμουνιστικού Κόμματος Νεπάλ (Μαοϊκό Κέντρο) προσπάθησε να χρησιμοποιήσει τα όργανα του κράτους για να διερευνήσει υποθέσεις διαφθοράς, ακόμα και εντός του δικού του κόμματος, εξωθήθηκε εκτός της κυβέρνησης. Από το 2024, η κυβέρνηση του Νεπάλ περιλάμβανε μία δεξιόστροφη τάση της Αριστεράς (υπό την ηγεσία του ΚΠ Όλι) και μία τάση στα δεξιά της (το Κογκρέσο του Νεπάλ), πράγμα που την κατέστησε ως κεντροδεξιά κυβέρνηση. Ο μακρύς αγώνας για τη δημοκρατία που ξεκίνησε με την επανάσταση του 1951, εμβάθυνθηκε με την επανάσταση του 1990 (Τζάνα Αντολάν) και δυνάμωσε με την επανάσταση του 2006 (Λόκταντρα Αντολάν) φαινομενικά μόνο ηττήθηκε ενώ, στην πραγματικότητα, αυτός ο μακρύς αγώνας θα επανεμφανιστεί σε άλλη μορφή.

2. **Η αποτυχία αντιμετώπισης των βασικών προβλημάτων του λαού.** Τα προβλήματα στο Νεπάλ το 2015, όταν υιοθετήθηκε το νέο Σύνταγμα, ήταν τεράστια. Ένας μεγάλος σεισμός στη Γκόρκχα διέλυσε την επαρχία, αφήνοντας πίσω του πάνω από 10.000 νεκρούς και εκατοντάδες χιλιάδες άστεγους. Τουλάχιστον το ένα τέταρτο των Νεπαλέζων ζούσε κάτω από τη γραμμή

της φτώχειας. Το σύστημα των καστών και οι εθνοτικές διακρίσεις δημιούργησαν ένα σημαντικό αίσθημα απελπισίας. Η περιφέρεια Μαντές στα σύνορα Νεπάλ-Ινδίας ήταν ιδιαίτερα εξοργισμένη από ένα αίσθημα αδικίας και από τη συνειδητοποίηση ότι ήταν περαιτέρω περιθωριοποιημένοι μετά από το Σύνταγμα του 2015. Η αδύναμη δημόσια υγεία και η αδύναμη δημόσια παιδεία, όντας υποχρηματοδοτημένες για έναν αιώνα, δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις φιλοδοξίες της ανερχόμενης μεσαίας τάξης.

Οι αριστερές κυβερνήσεις προώθησαν διάφορες πολιτικές για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, βγάζοντας μεγάλα τμήματα της κοινωνίας από τη φτώχεια (η παιδική φτώχεια έπεσε από το 36% το 2015 στο 15% το 2025) και από την εγκατάλειψη ως προς τις υποδομές (η πρόσβαση στον ηλεκτρισμό έφτασε τώρα στο 99%, όντας μια σαφής βελτίωση στον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης).

Παραμένει, ωστόσο, ένα τεράστιο κενό μεταξύ των προσδοκιών και της πραγματικότητας, με τους δείκτες ανισότητας να μην πέφτουν αρκετά γρήγορα και με τη μετανάστευση να βρίσκεται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Τα επίπεδα διαφθοράς παραμένουν, επίσης, ιδιαίτερα υψηλά στη χώρα την ώρα που οι δείκτες περί αντίληψης της διαφθοράς χειροτερεύουν (θέση 107 από συνολικά 180 χώρες το 2024). Η διαφθορά, η ανισότητα και ο πληθωρισμός δεν μπορούν να περιοριστούν από την κυβέρνηση, η οποία σύναψε πολύ ανεπαρκείς συμφωνίες για το εμπόριο και την οικονομία (η [επιστροφή της Λειτουργίας Εκτεταμένης Πίστωσης του ΔΝΤ](#) περιόρισε περισσότερο τις οικονομικές δυνατότητες).

3. Η τάση της αναζήτησης καταφυγίου στην ιδέα της ινδουιστικής μοναρχίας. Η μικροαστική τάξη του Νεπάλ, η οποία στέλνει τα παιδιά της σε αγγλόφωνα σχολεία και συνήθως προέρχεται από καταπιεσμένες ή «οπισθοδρομικές» ινδουιστικές κάστες είναι εξοργισμένη από τη συνεχιζόμενη κυριαρχία των ανώτερων καστών και επηρεάζεται από τις δεξιές Χίντουτβα μικροαστικές πολιτικές του Ούταρ Πραντές της Ινδίας, μίας από τις πολιτείες που συνορεύουν με το Νεπάλ. Γι' αυτό το λόγο υπήρχαν στις διαδηλώσεις πολλές αφίσες του Γιόγκι Αντιτιανάθ, εκ των ηγετών του δεξιού Κόμματος Μπαρατίγια Τζανάτα (Bharatiya Janata Party, BJP) της Ινδίας και επικεφαλής της κυβέρνησης του Ούταρ Πραντές. Αυτό το τμήμα του πληθυσμού είναι, επίσης, υπέρ της «παλινόρθωσης» της μοναρχίας, που είναι μία ινδουιστική μοναρχία. Ορισμένες πολιτικές δυνάμεις υποστηρίζουν αυτές τις τάσεις, όπως το φιλομοναρχικό Κόμμα Ραστρίγια Πρατζατάντρα (Rashtriya Prajatantra Party ή RPP) και τους ευρύτερους συμμάχους του (η Κοινή Επιτροπή Λαϊκών Κινήματων, η οποία ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 2025 ως μέρος των διαδηλώσεων υπέρ της αποκατάστασης της μοναρχίας, από το Σιβ Σένα του Νεπάλ και το Βίσουα Χίντου Μαχασάμπα).

Από τη δεκαετία του 1990, το Χίντου Σουαγιαμσεβák Σανγκ (Hindu Swayamsevak Sangh, HSS), ο

διεθνής φορέας του ινδικού Ραστρίγια Σουαγιαμσεβάκ Σανγκ (Rashtriya Swayamsevak Sangh, RSS) έχει δημιουργήσει σιωπηλά ομάδες και οργανωτικές δομές από τη δεκαετία του 1990. Το HSS, μαζί με ένα πολυπλόκαμο δίκτυο οργανώσεων όπως το Σιβ Σένα και το RPP, έχει διοργανώσει εκστρατείες ενάντια στις κοσμικές πολιτικές και στην επιστροφή του Ινδουιστικού Ραζ. Αντί να στοχεύει απλά την εκκοσμίκευση, το Χίντουτβα μπλοκ έχει εστιάσει την προσοχή του σε αυτό που ισχυρίζεται ότι αποτελεί μία περιστρεφόμενη πόρτα ελίτ στο Κατμαντού που διατηρεί την εξουσία μετά από την κατάργηση της μοναρχίας το 2008. Πλαισιώνουν την πολιτισμική τους ρητορική γύρω από την αντιδιαφθορά και τη φιλανθρωπία, με δράσεις σε ινδουιστικά φεστιβάλ και μέσω διαδικτυακών influencers αλλά και επιλεκτική απεύθυνση σε περιθωριοποιημένες και καταπιεσμένες κάστες, στο όνομα της ινδουιστικής ενότητας. Αυτό το μπλοκ, το οποίο, σε αντίθεση με τη νεολαία, είναι ισχυρά οργανωμένο έχει τη δυνατότητα να κερδίζει την εξουσία και να αποκαταστήσει την τάξη στο όνομα του ινδουιστικού κράτους και της μοναρχίας, φέρνοντας πίσω τον αυταρχισμό στο όνομα της αντιδιαφθοράς.

4. **Κούραση από τη μεταναστευτική βαλβίδα διαφυγής.** Αν αγνοήσουμε μικρά κράτη όπως το Μοντσεράτ και τον Άγιο Χριστόφορο και Νέβις, το Νεπάλ είναι το κράτος με τον μεγαλύτερο κατά κεφαλή ρυθμό μετανάστευσης για εργασία. Με πληθυσμό γύρω στα 31 εκατομμύρια, υπάρχουν καταγεγραμμένοι 534.500 Νεπαλέζοι που εργάζονται στο εξωτερικό, δηλαδή 17,2 άνθρωποι ανά 1.000 Νεπαλέζους. Αυτοί οι αριθμοί έχουν εκτιναχθεί τα τελευταία χρόνια. Το 2000, οι καταγεγραμμένοι αριθμοί Νεπαλέζων που έχουν αποκτήσει άδειες εργασίας στο εξωτερικό ανέρχονταν στους 55.000, ενώ σήμερα αυτός ο αριθμός είναι δέκα φορές μεγαλύτερος. Το 2022-23 καταγράφηκε ένα νέο ρεκόρ, με την έκδοση 771.327 αδειών.

Μεγάλα τμήματα της νεολαίας είναι εξοργισμένα για το γεγονός ότι δεν έχουν ικανοποιηθεί οι ανάγκες τους για εργασία εντός του Νεπάλ αλλά εξαναγκάζονται στη μετανάστευση και συχνά σε άθλιες δουλειές. Ένα τραγικό συμβάν έλαβε χώρα τον Φεβρουάριο του 2025 στο Γεονγκάμ της Νότιας Κορέας, όταν ένας 28χρονος μετανάστης, ο [Τουλσί Πουν Μαγκάρ](#), κατά πάσα πιθανότητα αυτοκτόνησε διότι ο εργοδότης του στο χοιροστάσιο που εργαζόταν μείωνε συνεχώς τον μισθό του. Ο Τουλσί προερχόταν από την Γκούρκα κοινότητα της Ποχάρα. Στον απόηχο της αυτοκτονίας του, έγινε γνωστό ότι 85 Νεπαλέζοι πέθαναν στη Νότια Κορέα μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια, με τους μισούς εξ αυτών να αυτοκτόνησαν. Νέα με τέτοιες ιστορίες ενισχύουν την οργή και την αγανάκτηση απέναντι στην κυβέρνηση. Στο διαδίκτυο, πολλοί συμμερίζονταν το αίσθημα ότι η κυβέρνηση νοιαζόταν περισσότερο για τις άμεσες ξένες επενδύσεις παρά για τους ίδιους τους πολίτες της που μετανάστευσαν, οι επενδύσεις των οποίων στο Νεπάλ μέσω εμβασμάτων είναι πολύ μεγαλύτερες από κάθε άλλο ξένο κεφάλαιο.

5. **Οι εξωτερικές επιρροές των ΗΠΑ και της Ινδίας.** Η κεντροδεξιά κυβέρνηση του ΚΠ Όλι είχε

στενές σχέσεις με τις ΗΠΑ. Το Νεπάλ είχε ενταχθεί στην Εταιρία Προκλήσεων της Χιλιετίας (Millennium Challenge Corporation, MCC) τον Φεβρουάριο του 2017, μία [απόφαση](#) από μία αριστερή κυβέρνηση που είχε δεχτεί σφοδρή κριτική από μεγάλα τμήματα της Αριστεράς. Λόγω πιέσεων από τα κάτω, η κυβέρνηση του Νεπάλ διατήρησε αποστάσεις από το MCC, αλλά η κεντροδεξιά κυβέρνηση του Όλι καλωσόρισε τον Τζον Ουίγκλ (αναπληρωτή αντιπρόεδρο του MCC) στο Κατμαντού τον Αύγουστο του 2025 ώστε να φιλοξενήσει συνομιλίες για την επαναφορά της αμερικανικής βοήθειας και τη συζήτηση για τη συνέχιση των έργων υποδομών. Στο μεταξύ, η ακροδεξιά κυβέρνηση του Ναρέντρα Μόντι στην Ινδία επεδίωξε να ενισχύσει τον ρόλο του ινδουιστικού εθνικιστικού ακροδεξιού κόμματος του Νεπάλ, το οποίο προς το παρόν είναι περιθωριακό. Αν υπήρξε κάποια εξωτερική δραστηριότητα κατά τις διαδηλώσεις του 2025, ήταν πιθανότερο ότι η Ινδία, και όχι οι ΗΠΑ, έπαιξαν κάποιο ρόλο στα γεγονότα. Ωστόσο, ακόμα και εδώ, είναι πιθανό ότι η ακροδεξιά πτέρυγα του Νεπάλ θα εκμεταλλευτεί την κατάρρευση της κυβέρνησης Όλι και το τεράστιο αίσθημα ενάντια στη διαφθορά.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι κανένα σπίτι ή κτήριο γραφείων του RPP δεν δέχτηκε επίθεση, ενώ, τον Μάρτιο, μέλη του RPP επιτέθηκαν σε ένα κτήριο γραφείων των κομμουνιστών, όντας ένας προπομπός των όσων συνέβησαν τον Σεπτέμβριο.

Ο στρατός φαίνεται να έχει αποκαταστήσει κάπως την ηρεμία στο Νεπάλ. Αλλά αυτή είναι μία ηρεμία που κρύβει ταραχές και κινδύνους. Το τι θα επακολουθήσει θα φανεί στην πορεία. Θα χρειαστεί λίγος χρόνος για να κάτσει η σκόνη. Ο στρατός θα καλέσει κάποια από τις διαδικτυακές διασημότητες να αναλάβει όπως ο δήμαρχος του Κατμαντού Μπαλέντρα Σαχ; Οι διαδηλωτές πρότειναν τη Σουσίλα Κάρκι, μία ιδιαίτερα σεβαστή πρώην Ανώτατη Δικαστή του Νεπάλ (2016-2017), η οποία έκανε καριέρα όντας ανεξάρτητη από τα πολιτικά κόμματα. Υπάρχουν επιλογές για υπηρεσιακή κυβέρνηση. Δεν θα έχουν την εντολή να προωθήσουν σημαντικές πολιτικές αλλαγές. Θα παριστάνουν ότι είναι υπεράνω της πολιτικής αλλά αυτό απλώς θα προκαλέσει απογοήτευση στον λαό για τη δημοκρατία και θα βυθίσει τη χώρα σε μία παρατεταμένη κρίση. Ένας νέος πρωθυπουργός δεν θα λύσει τα προβλήματα του Νεπάλ.

Ο **Βιτζάι Πρασάντ** είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Κοινωνικής Έρευνας *Tricontinental*, ενώ ο **Ατούλ Τσάντρα** είναι συν-συντονιστής του προγράμματός του για την Ασία

Μετάφραση του Θοδωρή Τσαβέα από το [Peoples Dispatch](#)